

אלא אם כן גדול הימנו כולי – Unless he is greater than him, etc.

OVERVIEW

The גמרא stated that if פרוסבול instituted הלל for all generations to follow then no one can nullify this תקנה, since the rule is that one בי"ד cannot nullify the ruling of another בי"ד unless the nullifying בי"ד is greater than the original בי"ד, in wisdom and in number. תוספות discusses this rule.

asks: תוספות

ואם תאמר היכי דמי אי דפשט ברוב ישראל אפילו גדול הימנו אין יכול לבטל –

And if you will say; what situation are we discussing; if this ruling (regarding פרוסבול) was accepted among the majority of Jews, then even if the nullifying בי"ד is greater than the initial בי"ד, it still cannot nullify the initial ruling –

כדאמרינן בפרק אין מעמידין (עבודה זרה לו, א) גבי י"ח דבר¹ –

י"ח דבר regarding the פרק אין מעמידין in ר' יוחנן in the name of רבב"ח (eighteen things) -

שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו –

‘That even if אליהו הנביא and his בי"ד will come to nullify the דבר י"ח we will not listen to him’ (as רב משרשיא explained), ‘since פשט ברוב ישראל –

ואי דלא פשט ברוב ישראל אפילו קטן יכול לבטל –

And if (פרוסבול) was not פשט ברוב ישראל, then even a smaller ובנין can nullify it -

כדאמרינן נמי התם גבי שמן² דרבי יהודה הנשיא³ ובית דינו נמנו עליו והתירוהו –

As ר"י הנשיא and his רב משרשיא also states there regarding oil of gentiles that ר"י, voted on it and permitted it -

משום דלא פשט איסורו ברוב ישראל –

Since לא פשט איסורו ברוב ישראל.

In summation: תוספות asks that it seems that the rule of כ גדול אין בי"ד יכול לבטל דברי בי"ד חבירו אא"כ גדול כ גדול does not apply; for if the גזירה was פשט ברוב ישראל then even ממנו גדול cannot be מבטל (as in דבר י"ח) and if פשט לא then even a קטן can be מבטל (as in עכו"ם).

answers: תוספות

¹ The משנה in שבת יג, ב and the subsequent גמרא mention and discuss in detail the דבר י"ח which the חכמים were גזור.

² The משנה there on לה, ב states that (דניאל ובית דינו) the חכמים forbade eating שמן of עכו"ם (like חלב עכו"ם and פת עכו"ם).

³ See ר"י in the משנה there that this is referring to ר"י נשיא who was a grandson of רבי. See תוס' לו, ד"ה. אשר.

ויש לומר דהא קאמר התם וסמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל –

And one can say; for the גמרא there states regarding the שמן, 'and our teachers (referring to ר"י הנשיא ובי"ד) depended on the words of רשב"ג –

ועל דברי רבי אלעזר בר צדוק שהיו אומרים –

And on the words of ר"א בר צדוק who used to say –

אין גוזרין גזירה על הצבור אלא אם כן רוב הצבור יכולים לעמוד בה –

We do not issue a decree on the public, unless a majority of the public can bear it' this concludes the citation of the גמרא there –

משמע משום דהוה תרתי היה להם כח להתיר דלא פשט וגם לא היו יכולים לעמוד בה –

It seems because regarding שמן where there were two reasons להתיר, therefore the and פשט ברוב ישראל had the power to permit it, for it was not also רוב הצבור was not able to bear such a hardship (of not using שמן עכו"ם) –

אבל הכא או פשט ולא היו יכולים לעמוד⁴ או היו יכולים לעמוד ולא פשט⁵ –

לא היו יכולים but פשט either it was פשט but פשט, or it was לעמוד⁶, לעמוד אין בי"ד יכול in either of these two cases we say לבטל דברי בי"ד חבירו אא"כ גדול ממנו בחכמה ובמנין.

In summation: if it is פשט and יכולים לעמוד then no one can be מבטל it (י"ח דבר); if לא פשט and אין יכולים לעמוד then any בי"ד can be מבטל it (שמן); if it is פשט ואין יכולים לעמוד or פשט ואין יכולים לעמוד then only a גדול בי"ד can be מבטל it (פרוסבול).

תוספות presents a contradictory view:

ואין משמע כן בירושלמי בפרק קמא דשבת⁷ דאמר התם רבי יוחנן בעי ולא כן תנינן –

However it does not seem so in תלמוד ירושלמי in first פרק of מסכת שבת; for it says there, 'asked (regarding the היתר of שמן עכו"ם) but did we not learn –

שאין בית דין יכולין לבטל דברי בית דין חברו אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין –

and here – That אין בי"ד יכול לבטל דברי בי"ד חברו אא"כ גדול הימנו בחכמה ובמנין

ורבי יהודה הנשיא ובית דינו מתירין מה שאסר דניאל וחבורתו –

and his contemporaries דניאל and his בי"ד are permitting what ר"י הנשיא forbade –

אלא רבי יוחנן כדעתיה דאמר רבי יוחנן בשם רבי אלעזר בר צדוק –

Rather ר"י answers this difficulty by following his view, for ר"י stated in the name of רשב"ג –

⁴ See 'Thinking it over' # 1.

⁵ If it is פשט and יכולים לעמוד בו (like the דבר) then even a גדול בי"ד cannot be מבטל.

⁶ See 'Thinking it over' # 2.

⁷ דף י, ב, in our ירושלמי ה"ג.

מקובלני שכל גזירה שבית דין גוזרין על הצבור ולא קיבלו רוב צבור עליהן אינה גזירה –
'I have received a tradition that any decree which בי"ד issues on the public and the majority of the public did not accept it upon themselves, it is not a valid decree'⁸ -

ובדקו ומצאו בגזירתו של שמן ולא קבלו רוב צבור עליהן –
And they investigated and found out in regards to the decree of שמן that רוב - ירושלמי This concludes the citation from the הצבור did not accept it upon themselves. אלמא משמע דבהאי טעמא לחודיה סגי⁹ –

It seems evident that with this (one) reason alone (that לא פשט) it is sufficient for any אין יכולים לעמוד and לא פשט and we do not require two reasons מבטל בי"ד to be.

asks an additional question תוספות

ועוד דבריש מגילה (דף ב,א) פריך ואי סלקא דעתך אנשי כנסת הגדולה י"ד וט"ו הוא דתקון –
And furthermore in the beginning of מסכת מגילה asks, 'for if you will assume that the אנשי כנה"ג instituted that the מגילה be read on the fourteenth and fifteenth, is it possible that -

אתו רבנן ועקרו¹⁰ תקנתא דתקינן אנשי כנסת הגדולה והתנן אין בית דין כולי –
The later רבנן came and uprooted the תקנה which the אנשי כנה"ג instituted, but we learnt in a משנה that אין בי"ד etc.' this concludes the citation from מגילה - והתם מסתמא פשט ויכולין לעמוד¹¹ –

And there (regarding reading the מגילה) presumably it was ברוב ישראל and פשט ברוב and יכולין לעמוד was צבור most of the.

answers:¹² תוספות

ויש לומר דדוקא בי"ח דבר אפילו גדול אין יכול לבטל כדאשכחן בירושלמי¹³ –
And one can say that only regarding the דבר י"ח then even a גדול בי"ד cannot be מבטל the י"ח as we find in ירושלמי (י"ח דבר) that even a גדול בי"ד cannot be מבטל the י"ח - דבר

⁸ This seems to mean that ברוב ישראל לא פשט. This ירושלמי which states that ר' יוחנן cites ר"ב as saying that if פשט לא it is not a contradicts the בבלי (cited previously in this תוספות) where ר"י said in the name of ר"ב that אין (מהר"ם שי"ף) (see) גוזרין על הצבור אא"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בה.

⁹ According to this ירושלמי the original question remains if it was פשט (like the דבר י"ח) then even if ממנו they cannot be מבטל and if פשט לא then even a קטן can be מבטל. When does the rule of 'גדול הימנו כו' apply.

¹⁰ The רבנן ruled that the בני הכפרים can read the מגילה on יב, יא, and יג.

¹¹ The question is why regarding the דבר י"ח the גמרא in ע"ז ruled that even if אליהו ובי"ד would come they could not annul it since ברוב ישראל פשט, however here by קריאת המגילה it seems that a גדול בי"ד would be able to be מבטל it.

¹² (seemingly) is accepting the view of the ירושלמי that if פשט לא then even a קטן can be מבטל, but if פשט then only a גדול can be מבטל, except for the דבר י"ח where even a גדול cannot be מבטל.

¹³ (ירושלמי) שבת יא,א.

מפני שעמדו להם בנפשותיהם –

Because they staked their lives on it -

כדאיתא התם¹⁴ דתלמידי בית שמאי היו הורגין בתלמידי בית הלל –

As is mentioned there that the students of ב"ש were killing the students of ב"ה
ובכל דבר גדול יכול לבטל חוץ מי"ח דבר –

And regarding any ruling (even if פשט and יכולים לעמוד a גדול) can be מבטל
except for the ב"ה דבר -

והיכא דלא פשט כגון שמן אף על גב דעמדו עליהן בנפשותיהן¹⁵ אפילו קטן יכול להתיר –
And wherever the איסור was פשט for instance עכו"ם even though they
risked their lives for it (it was one of the ב"ה דבר), nevertheless even a קטן
בי"ד קטן can permit it –

anticipates a difficulty:

והא דקאמר וסמכו רבותינו¹⁶ אהא דאין גוזרים גזירה על הצבור –

And that which the גמרא stated (in ע"ז), 'and our Rabbis depended on that
which was stated that אין גוזרים גזירה על הצבור unless – יכולים לעמוד בה

replies:

לא מייתי ההוא טעמא אלא משום דלא תימא הואיל והראשונים נמנו עליו לאוסרו –
The גמרא **did not mention that reason** (of אין גוזרין וכו') in order to explain how
they had the power to do it, for that was already explained by saying it was פשט
לא, **rather** the (second) reason was mentioned **in order that you should not ask,**
since the חכמים of prior generations voted to prohibit – שמן עכו"ם

למה נמנה הוא עליו להתירו אדרבה היה לו להמנות לאסור –

Why did the ב"ד of ר"י vote to permit it; on the contrary they should have
voted to continue the prohibition -

דאשכחן בכמה דוכתי דראשונים גזרו ולא קיבלו מנייהו ובתראי גזרו וקבלו מנייהו –
For we find in many places where the earlier חכמים decreed and the people did
not accept it from them, and the later חכמים decreed it again and the people did

¹⁴ תנא ר' יהושע אונייא תלמידי ב"ש עמדו להן מלמטה והיו הורגין בתלמידי ב"ה. תני ששה מהן עלו והשאר עמדו. (ירושלמי in our ט, א)

¹⁵ עליהן בחרבות וברמחים. they expanded the (עמדו עליהן בנפשותיהן) י"ח דבר by the (only in the city); שמן עכו"ם on גזר initially was דניאל

¹⁶ The גמרא was explaining how הנשיא ר"י was עכו"ם. First the גמרא said because פשט and then the גמרא continues that this ב"ד was סומך on the ruling that יכולים לעמוד בה. The question is why this second reason is necessary. just concluded that if פשט then even a קטן can be מבטל, and by שמן it was not פשט, so that is a sufficient explanation why ר"י and his ב"ד were able to be מתיר שמן, there is no need for the additional explanation of רוב הצבור וכו'.

SUMMARY

According to the בבלי a גדול בי"ד can be מבטל only if it is לא פשט or אין יכולין לעמוד בו (like פרוסבול), however if it is פשט and יכולין לעמוד בו (like י"ח דבר) they cannot be (שמן) (like שמן) אין יכולין לעמוד בו and לא פשט if it is מבטל בי"ד קטן. A מבטל.

According to the ירושלמי it depends solely if it is פשט (then only a גדול) or לא פשט (even a קטן) except for י"ח דבר which no one can be מבטל since עמדו עליהן בנפשותיהן.

THINKING IT OVER

1. It seems²³ לא יכולים לעמוד but פשט it may have been by פרוסבול תוספות writes that. It is difficult to comprehend why they were not יכולים לעמוד by פרוסבול since it was for everyone's benefit (as the גמרא states shortly).²⁴

2. תוספות assumes (according to the בבלי) that if אין יכולין לעמוד and פשט ולא יכולין לעמוד then a גדול can be מבטל.²⁵ Seemingly all we can derive from שמן is that for a קטן to be מבטל we need both לא פשט and אין יכולין לעמוד, from פרוסבול we can derive that if לא פשט and לא יכולין לעמוד we have no reason to assume that even a גדול can be מבטל²⁶ (and this would also explain י"ח דבר). Why does תוספות assume that a גדול can be מבטל by אין יכולין לעמוד?!²⁷

²³ See footnote # 4.

²⁴ נה"מ.

²⁵ See footnote # 6.

²⁶ See previous question,

²⁷ See אמ"ה # 229.